

حلقه مفقوده اتصال کتابخانه ملی و کتابخانه‌های دانشگاهی

زهرة سعیدی

در دنیای امروز با توجه به گستردگی عمیق رسانه‌ها، همه دستگاه‌ها، نهادها، مؤسسات و انسان‌ها در تمام نقاط جهان به یکدیگر متصل شده‌اند، چه رسد به بخش‌های مختلف فرهنگی در داخل یک کشور. یکی از بخش‌های مهم فرهنگ و تمدن هر جامعه، کتاب و وضع کتابخوانی آن جامعه است. از جمله مهم‌ترین این بخش‌ها، کتابخانه ملی هر کشور است که سمبلی از فرهنگ آن آب و خاک محسوب می‌شود.

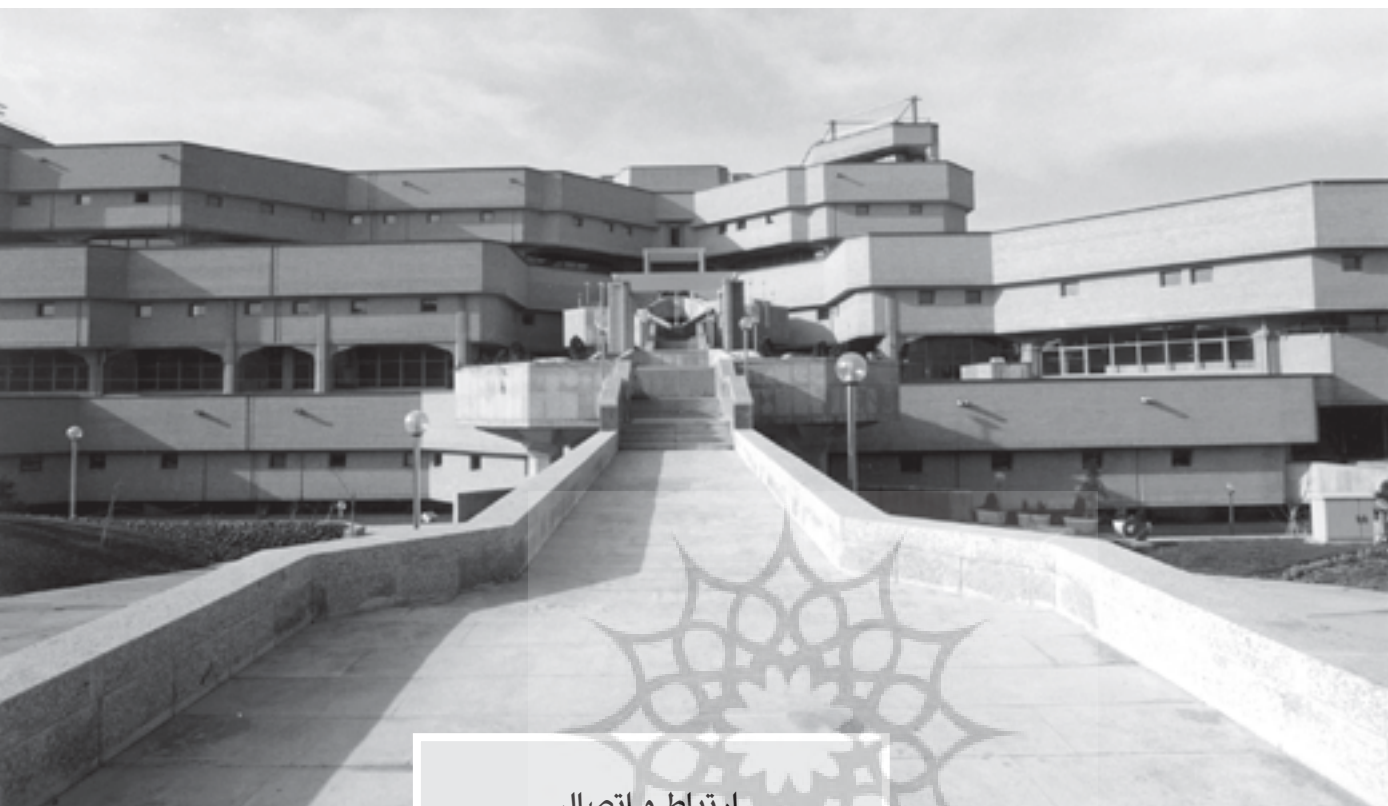
ارتباط و اتصال کتابخانه‌های دانشگاهی و کتابخانه ملی در ایران، یکی از مسائل مهم فرهنگی است که این روزها ضرورت آن کاملاً احساس می‌شود. همایش «بررسی نقش و وظیفه کتابخانه ملی در برابر کتابخانه‌های دانشگاهی» در سالن همایش‌های سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران برگزار شد. این تفاهم‌نامه‌ها و نشست‌ها نشان‌دهنده اتحاد و انسجام بخش‌های مختلف یک جامعه است.

نشست مشترک کتابخانه ملی ایران و کتابخانه‌های دانشگاهی با هدف دستیابی به آرمان و هدفی مشترک است که با این برنامه‌ها و همایش‌ها تحقق می‌یابد. کتابخانه ملی ایران و کتابخانه‌های دانشگاهی در حکم دو نهاد و مجموعه منسجم و در عین حال وابسته به یکدیگر هیچ‌گاه از هم جدا نبوده و نخواهند بود و کتابخانه ملی در مقام متولی تهیه استانداردهای کتابداری و اطلاع‌رسانی و نشر کشور در ارتباط تنگاتنگ با تمام کتابخانه‌های کشور است. بنابراین باید برای یکپارچگی این دو بخش تلاش‌هایی از سوی مسئولان صورت گیرد. برای بهبود این ارتباط چندی پیش کتابخانه ملی ایران گام مؤثری را برداشت که این ارتباط و تداوم در

آینده نتایج پرفایده‌ای را به بار خواهد داد. این همایش بیست‌ویک تیرماه با حضور رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران و رؤسای کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌ها در سالن همایش‌های سازمان اسناد و کتابخانه ملی برگزار شد. که گزیده دیدگاه‌های برخی از حاضران ذکر می‌شود.

دکتر فیروز بختیاری‌نژاد، مدیرکل پردازش وزارت علوم، فناوری و تحقیقات، در سخنان خود با بیان اینکه طرح سامان‌دهی اطلاعات و منابع دانشگاه‌ها از دو سال پیش آغاز شده و تاکنون سی درصد آن اجرا شده است، گفت: این طرح به بررسی وضع مقالات علمی که در نشریات علمی به چاپ می‌رسند و شامل نشریات علمی - پژوهشی، علمی - ترویجی و مجموعه‌های از نشریات عمومی‌اند، می‌پردازد. وی افزود: حدود ۵۲۰ نشریه از تعداد کل نشریاتی که در کشور منتشر می‌شود، دارای درجه علمی‌اند که ۴۰۰ عنوان از سوی وزارت علوم، فناوری و تحقیقات و ۱۲۰ عنوان از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش بررسی می‌شود. بختیاری‌نژاد افزود: همچنین سامان‌دهی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دکتری در کشور از دو سال پیش آغاز شده و در کمیته‌های خاص در پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی انجام می‌شود و ثبت این پایان‌نامه‌ها به تمام دانشگاه‌های کشور ابلاغ شده است.

مدیرکل پردازش وزارت علوم، فناوری و تحقیقات در پایان اظهار داشت: کتاب‌های علمی سطح دانشگاهی در کتابخانه‌های دانشگاه‌ها نیز مشکلات فراوانی دارند که این کتاب‌ها شامل کتاب‌های کارشناسی، مرجع تحقیقاتی

ارتباط و اتصال کتابخانه‌های دانشگاهی و کتابخانه ملی در ایران، یکی از مسائل مهم فرهنگی است که این روزها ضرورت آن کاملاً احساس می‌شود

و کتاب‌های تحقیقاتی است که تمرکز دانشگاه بر روی کتاب‌های تحقیقاتی با تقسیم‌بندی تصنیفی، تألیفی و ترجمه است.

دکتر غلامرضا فهرستی، رئیس شورای سیاست‌گذاری تأمین منابع وزارت علوم، فناوری و تحقیقات، با اشاره به اینکه در ایران ۱۵ میلیارد دلار صرف خرید منابع علمی می‌شود که این منابع استفاده مفیدی ندارد و متأسفانه در برخی از بخش‌ها منابع تکرار می‌شود، گفت: کتابخانه ملی و وزارت علوم، فناوری و تحقیقات با ایجاد هم‌اندیشی می‌توانند این نواقص را برطرف کنند، البته وزارت علوم، فناوری و تحقیقات هر سال دو بار رؤسای کتابخانه‌های دانشگاهی را دعوت می‌کند تا از این طریق به نتایج مؤثری برسند.

علی اکبر اشعری، مشاور فرهنگی رئیس جمهور و رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، طی سخنانی گفت: در شرایطی که در کشور آهنگ پیشرفت نواخته شده و راهکارهای ارتباط مؤثر برای رسیدن به این تغییر مشخص شده است، ایجاد اینگونه همکاری‌ها بسیار مؤثر واقع می‌شود. وی درباره موضوع همایش اظهار داشت: این همایش، نشستی کارشناسی است که در پایان به بررسی راهکارهای ارتباط مؤثر خواهد رسید و این ارتباط سرفصل ارتباطی به نفع

جنبش علمی کشور خواهد بود.

دکتر حبیب‌الله عظیمی، معاون سازمان اسناد و کتابخانه ملی، نیز در این همایش گفت: جمع‌آوری تمام منابع مکتوب و غیرمکتوب در داخل و خارج از کشور از وظایف مهم کتابخانه ملی است که در این زمینه مجموعه‌سازی منابع صورت می‌گیرد. وی افزود: متأسفانه برخی از دانشگاه‌ها در ساختن دانشکده‌های جدید، فضایی برای کتابخانه تخصیص نمی‌دهند و کتابداران نیز مورد نظر قرار نمی‌گیرند. معاون سازمان اسناد و کتابخانه ملی اظهار داشت: همه استادان برای تحقیقات لازم در کتابخانه‌ها به کارشناسان کتابداری نیاز دارند، اما این موضوع در برخی از کتابخانه‌ها محقق نشده است و متأسفانه فضای کتابخانه‌های دانشگاهی جذابیتهایی ندارد و تعداد صندلی

کتابخانه ملی ایران و کتابخانه‌های دانشگاهی در حکم دو نهاد و مجموعه منسجم و در عین حال وابسته به یکدیگر هیچ‌گاه از هم جدا نبوده و نخواهند بود و کتابخانه ملی در مقام متولی تهیه استانداردهای کتابداری و اطلاع‌رسانی و نشر کشور در ارتباط تنگاتنگ با تمام کتابخانه‌های کشور است

پژوهشگران باشد، اظهار داشت: وظایف کتابخانه ملی ایران تفاوت چندانی با دیگر کتابخانه‌ها ندارد، اما سختی و نزدیکی بیشتری با کتابخانه‌های مرکزی و دانشگاهی دارد.

دکتر احمد خاتمی، رئیس کتابخانه مرکزی دانشگاه شهید بهشتی، در سخنانی اظهار داشت: متأسفانه در بخش کتاب و تأمین منابع مورد نیاز دانشگاهی مشکلات زیادی در مقابل کتابخانه‌ها قرار دارد. وی با بیان اینکه همکاری و هماهنگی با بانک‌های اطلاع‌رسانی از فعالیت‌های مهمی است که کتابخانه ملی ایران می‌تواند در قبال کتابخانه‌های دانشگاهی انجام دهد، گفت: یکی از راه‌های ارتباط از طریق سایت کتابخانه ملی ایران است. همچنین نشریات تخصصی ویژه کتابخانه‌های دانشگاهی با مدیریت کتابخانه ملی نیز در این زمینه ثمربخش هستند. عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی پیشنهاد کرد: راه‌اندازی خبرنامه هفتگی یا ماهانه می‌تواند بسیاری از مشکلات کتابخانه‌ها را حل کند و در این زمینه کتابخانه ملی می‌تواند متولی این طرح باشد. وی در پایان با اشاره به اینکه منابع کتابی فارسی و لاتین کتابخانه‌های دانشگاه‌ها بسیار سخت تأمین می‌شوند، گفت: کتابخانه ملی در این زمینه می‌تواند به دانشگاه‌ها کمک کند تا حداقل یک نسخه از کتاب‌های جدید به این مراکز

و تجهیزات آن محدود است. بنابراین استادان نیز رغبتی به حضور در این فضاها پیدا نمی‌کنند. وی در پایان گفت: فضای کتابخانه‌ها باید توسعه پیدا کند و در ثبت فیفا و شابکا نیز کتابخانه‌های دانشگاهی به کتابخانه ملی کمک کنند.

حوریه سلطانی، عضو هیئت علمی کتابداری سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، در این همایش گفت: کتابخانه ملی ایران براساس مصوبه مجلس شورای اسلامی، مؤسسه‌ای آموزشی، پژوهشی و خدماتی است که بحث خدمات آن جزء اولویت‌های وظایف کتابخانه ملی است. وی با بیان اینکه کتابخانه ملی ایران باید در خدمت کتابخانه‌ها، مؤسسات و

علی‌اکبر اشعری در حاشیه این همایش گفت: امیدواریم این همایش‌ها و همکاری‌ها در آینده نزدیک ادامه پیدا کند تا زمینه‌ای برای بهبود وضع کتابخوانی کشور باشد

مدیرکل پردازش وزارت علوم، فناوری و تحقیقات اظهار داشت: کتابخانه‌های دانشگاهی ایران در مقایسه با کشورهای اروپایی سطح پایینی دارند، ولی از لحاظ منابع اطلاعاتی و دسترسی به منابع کمبودی ندارند

فرستاده شود یا وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در این زمینه راهکاری بیندیشد. حمید مهدی‌قلی، رئیس کتابخانه مرکزی دانشگاه صنعتی شریف، در این همایش گفت: پیش از این لوح‌های فشرده‌ای از سوی کتابخانه ملی درباره کتاب‌شناسی‌های مختلف به مراکز کتابخانه‌های دانشگاه‌ها فرستاده می‌شد که متأسفانه اکنون این روند متوقف شده است. وی افزود: کتابخانه‌های دانشگاهی نیازمند حمایت‌های فراوانی از سوی کتابخانه ملی کشور و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی‌اند که امیدواریم با ادامه این همایش‌ها و روندها مشکلات کنونی مراکز دانشگاهی تسهیل شود.

در حاشیه این همایش

علی‌اکبر اشعری در حاشیه این همایش گفت: امیدواریم این همایش‌ها و همکاری‌ها در آینده نزدیک ادامه پیدا کند تا زمینه‌ای برای بهبود وضع کتابخوانی کشور باشد. وی اظهار داشت: اطلاع‌رسانی و سامان‌دهی منابع در دانشگاه‌ها به همکاری بخش‌های مختلف فرهنگی نیاز دارد و متأسفانه تاکنون برای تهیه منابع مختلف هزینه‌های گزافی متحمل شده‌ایم که با همکاری یکدیگر این هزینه‌ها کاهش می‌یابد. رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران با اشاره به اینکه رقابت کاذبی که اکنون در بخش‌های مختلف فرهنگی مشاهده می‌شود، ناشی از ناهماهنگی میان کتابخانه‌هاست، اظهار داشت: همه بخش‌های فرهنگی باید به سمت کاهش هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری سوق پیدا کنند. وی افزود: اکنون مجموعه‌ای از اطلاعات در اختیار همه بخش‌هاست که سامان‌دهی نشده و در اختیار دیگران قرار نگرفته است، بنابراین ایجاد پایگاهی متمرکز، عاملی برای افزایش سرعت انتقال اطلاعات و کاهش هزینه‌های تحقیق و پژوهش خواهد بود. برای نمونه یک محقق برای پیدا کردن منابع موردنظر خود باید به کتابخانه‌ها و مؤسسات مختلفی رجوع کند که این امر باعث هدررفتن وقت، انرژی و هزینه وی می‌شود.